

RUSKAMATKA KUUSAMOON

Syyskuisena lauantaiaamuna lähti innokas joukko kohti Kuusamoa. Matka sujui kiireettömästi lomaviikkoa kun aloiteltiin. Illalla saavuimme majapaikkaamme Oivangin nuorisokeskukseen, jossa oppaamme Kaija ja Tapani olivat meitä vastaanottamassa. Iltapalan lomassa saimme alustavaa tietoa viikon ohjelmasta ja aikataulusta. Viikko pyörähti käyntiin ja muutaman päivän jälkeen herättelin ajatusta kirjoituksen saamiseksi matkastamme Vaeltajaviestiin, mutta syvä hiljaisuus vallitsi lukuun ottamatta hiljaista laulua Hectorin sanoin ”Maanantai ei mittään, tiistai ei mittään, keskiviikko torstai ei mittään...” ehkäpä huumorin pilke silmäkulmassa, sanoitushan on osuva mutta sopimaton meidän viikkoomme! Hiljaisuus joukossamme oli selvästi myöntymisen merkki, sillä tarinoita kertyi viikon jokaisesta retkipäivästä ja vielä lisäksi jännitystarina koskenlaskusta.

Aloitetaan tarina oppaamme Tapanin Kuusamon esittelyllä

KUUSAMO

Ruskaretkemme kohteeksi valittu Kuusamo on luonnon monimuotoisuudestaan tunnettu. Vaikka sen sijainti Pohjois-Pohjanmaalla on Lappia eteläisempi, on Kuusamon luontoarvot jylhine vaaroineen ja kirkkaine vesistöineen kansainvälisesti tunnetut. Päivävaellusten kohteiksi valittiin reitit, jotka maalaavat yleiskuvan siitä, kuinka luontoäiti on luomistyössään onnistunut.

Majapaikkamme ympäristö Oivangissa on Kuusamolle tyypillistä hiekkakangasta. Maasto kumpuilee maltillisesti ja kummut erottuvat toisistaan kitupuiden ympäröimillä jängillä. Ensimmäinen vaelluksemme Oivangista Naatikkajoen könkäälle osoittaa myös, että kuusamolainen kangasmaasto on erinomaista marja- ja sienimaastoa.

Oulangan kansallispuisto tarjoaa kulkijalleen mieleen ikuisesti painuvia luontomonumentteja. Ylväästi soljuva Oulankajoki Kiutaköngäineen ja sen sivujoki Kitka jylhine koskineen ja paikoin syvän kanjonin rotkossa virtaavana ovat osa kansallispuiston ydintä. Joet laskevat Paanajärveen, mikä ennen sotia kuului Kuusamoon. Pieni Karhunkierros osoittaa kulkijalle, että paikat ovat haasteellisia liikkua. Jyrkät kallioseinämät ja korkeuserot edellyttävät, että ponnistella täytyy. Kolme vaelluspäivää kansallispuistossa antavat todisteen luontoäidin onnistumisesta.

Riisitunturi Posiolla, Kitkajärven länsipuolella, kohoaa lähes 500 metrin korkeuteen merenpinnasta. Riisitunturin maastolle tunnusomaisia ovat laajat rinnen suot. Sen maasto ympäristöineen on myös pyhitetty kansallispuistoksi. Vaelluspolkuja puistossa on rajoitetusti. Riisitunturilta Karitunturille johtava polku on luonnon monimuotoisuutta parhaimmillaan. Polun varrella on Liittolampien maasto, joka toimii vedenjakajana. Sen itäpuoliset vedet laskevat Kitkaan ja Liittolammet kuuluvat Kemijoen latvavesiin.

Eteläisessä Kuusamossa kohoaa omiin korkeuksiinsa livaara (470 m). Sen rinteet ja reuna-alueet kuusamolaisten keskuudessa tunnetaan erinomaisina marjastus- ja metsästysmaina. Vaelluspolku on linjattu lähes suoraviivaisesti livaaran laelle. Vaikka laki on metsäinen, ovat näkymät avoinna jokaiseen ilmansuuntaan. Järvimaisemat siintävät parhaimmillaan. Polku laelta laskeutuu jykevien männiköiden halki Näätälammen majalle. Kulkijan ei tarvitse olla huolissaan, vaikka retkelle

varattu juomavesi olisikin lopussa. Majan läheisyydessä kuplivasta lähteestä saa erinomaista juomavettä. Tämä lähde on myös lijoen alkupiste.

SUNNUNTAI 14.9 NAATIKKAJOEN KÖNGÄS

Niinpä sunnuntaiaamuna olimme valmiina ensimmäiselle patikoinnille, tuhti aamupala vatsassa ja lounas selässä eli eväät repussa. Lähdettiin suoraan pihalta Susi-Kallen polulle. mikä oli hyvä valinta ensimmäiseksi päiväksi, kulkihan se pitkin hiekkaista, helppokulkuista kangasmetsämaastoa. Maasto oli kuitenkin hyvinkin vaihtelevaa ja kumpuilevaa, kaunista. Leppoisan patikoinnin lomassa oli mukava rupertella ja tutustua retkikumppaneihin. Maisteltiin matkan varrella mustikoita (yllättävän hyviä vieläkin) ja puolukoita. Tunnistettiin sieniä ja tarkasteltiin seudun ainoa kanttarellipaikka. Yhtäkkiä kuului tuttua helinää, tilhiparvihan sen sai aikaan. Könkäänniemessä oleva kota oli sopivasti puolivälissä ja pääsimme maistelemaan eväitämme ensimmäisen nuotiotulen ääreen. Kodalta avautui näkymä suolle, jonne polku jatkui pitkospuita pitkin. Meidän matka jatkui takaisinpäin kohti leirikeskusta ja ulkoilman ja monien kilometrien jälkeen pääsimme nauttimaan päivällistä valmiiseen ruokapöytään. Innokkaimmat olivat tietysti ehtineet käydä jo uimassa, niinhän tapana on.

Marjo ja Jouni

MAANANTAI 15.9 PIENI KARHUNKIERROS

Kauniin syyspäivän patikkaretki aloitettiin lyhyellä automatkalla Pienen Karhunkierroksen lähtöpisteeseen Juumaan. Edessä oli 12 km Kitkajoen rantojen jylhiä maisemia, kuohuvia koskia, riippusiltaja sekä satoja rappusia.

Ensimmäisenä tuli vastaan Niskakoski, jossa otimme tuntumaa ensimmäiseen riippusiltaan. Seuraavaksi saavuimme Myllykoskelle, jossa sijaitsee v. 1927 rakennettu vanha ratasmylly ja kosken ylittävä toinen riippusilta. Sillan ylitettyämme ihailimme lähes kilometrin pituisen Aallokkokosken kuohuja kulkiessamme kohti seuraavaa koskea Jyrävää. Kosken alapuolella olevan suvannon rannalla sijaitsi Siilastupa, josta oli hienot näkymät Jyrävälle. Satu ja Hannu suunnittelivat lähtevänsä koskenlaskuun ja laskevansa kolme ensin mainittua koskea. Jyrävä kuulemma kierretään maitse. Meille riitti kuohujen katselu rannalta.

Ja matka jatkui jylhien kallioseinämien reunustaman Kitkajoen rantaa kohti Harrisuvantoa ja evästaukoa tulien äärellä. Ennen Harrisuvantoa ylitettiin kolmas riippusilta.

Tauon jälkeen jatkoimme kohti Kallioporttia. Pian seisoi mekin korkean kallion alla ja sinne ylös oli tarkoitus kiivetä. Kallio on 9 kerroksisen talon korkuinen, sanoi joku, ja rappuja on 300. Ylös siis kiivettiin ja maisemat olivat huikaisevat täälläkin.

Yksi riippusillan ylitys oli vielä edessä. Reitin alku- ja loppupää kulkivat samaa reittiä ja Niskakoski ylitettiin toiseen kertaan. Meistä toisella on korkeanpaikan kammo ja se vaati ylimääräistä tsemppiä, mutta yli tultiin tämän neljännenkin kerran.

Sunnuntai-iltana jo kiersimme majapaikkamme Nuorisokeskus Oivangin maastossa olevan viiden kilometrin luontopolun ja löysimme hyviä puolukkapaikkoja. Maanantai-iltana päivällisen ja iltapalan välissä kävimme sitten poimimassa osan niistä.

Olipa hieno päivä. Kiitos kaikille Kuusamo-reissussa mukana olleille ihanille ihmisille.
Arja ja Merja

TIISTAI 16.9 RIISITUNTURI-LIITTOLAMPI

Aurinko kutsui taas luonnonhelmaan. Komeasarviset porot tervehtivät meitä matkalla Riisitunturin kupeeseen.

Mitä ylemmäs kiipesimme näkymät vain paranivat. Tunturin laella maisemat olivat henkeä salpaavat. Luonto näytti värikarttansa sinisten vesien ja alkavan ruskan väreissä.

Laskeutuessamme tunturin toista puolta Liittolammille päin ylitimme pienen Riisijoen ja pysähdyimme pitämään taukoa Uusipuron laavulla Matkan jatkuessa kapealla Hevonharjalla emme kohdanneet hevosia, mutta harja oli sitäkin upeampi harju. Taival jatkui kalaisalle Liittolammille, mutta lampi piti omansa sinnikkäistä kalastus yrityksistä huolimatta, joten oli turvaututtava omiin ”vihanneksiin”.

Tallennettuamme maisemat sielujen syvyykseen, pistimme tossua toisen eteen Camping-naftalla. Hiki virtasi kapuessamme jyrkkää nousua takaisin Riisitunturin huipulle. Huumorintajuinen ja reipas porukka selvisi tästäkin kunnialla Olimme taas yhtä antoisaa kokemusta rikkaampia. Vihellyksiä odottavat tyttäret Vuokko ja Satu

KESKIVIIKKO 17.9 IIVAARA

Lähdimme aamulla ajamaan aivan toiseen suuntaan, itään päin kohti Iivaaraa. Polku alkoi lyhyen alkumatkan jälkeen kohota jyrkästi ja rankan nousun jälkeen Iivaaran laelta avautui mahtavat näkymät ympäri Kuusamoa. Aikamme ihailtuamme maisemia laskeuduimme tulistelupaikalle, jossa meitä helli aurinko ja loistava ruska. Matka jatkui alas lähteelle, josta Iijoki saa alkunsa. Lähteen vesi oli raikasta ja hyvää. Lähteeltä polku kulki Iivaaran toista rinnettä kohti autoja. Näin oli patikoitu Iirinki.

Päivän päätteeksi saimme nauttia Kaijan ja Tapanin saunan löylyistä uinnista ja pöydän antimista. mieleen painuva päivä.

Leena ja Heli

TORSTAI 18.9 KIUTAKÖNGÄS

Könkään keino

Vaellusviikkomme torstaina lähdimme Oivangista Oulangan luontokeskukseen. Osa ryhmästäme lähti kulkemaan Oulankajoen vartta Ansakämpälle, mutta muutama meistä päätti tutustua 8 km: n Könkään keino reittiin.

Lähdimme kiertämään reittiä myötäpäivään. Mielenkiinnolla yritimme tunnistaa polun varrella olevia kasveja, jotka olivat muuttuneet syksyisiksi. Ruskanväreissä olivat kirkkaimpina mustikka, juolukka, riekonmarja ja ruohokanukka punaisine marjoineen. Tunnistimme mm. vanamon, jonka lehdet luikertelivat polun reunalla, neidonkengän ja sudenmarjankin.

Tulimme jylhälle Kiutakönkäälle emmekä uskaltaneet mennä uloimmille kielekkeille, kauempaakin katsominen antoi mahtavan elämyksen. Ihmettelimme jyrkanteen seinämien punaista väriä, onko se dolomiittia vai mitä.

Kuljimme eteenpäin Oulankajoen törmällä upeaa jokea katsellen. Välillä pysähdyimme kuuntelemaan tiaisten sirkutusta, kunnes havahduimme kuulemaan palokärjen huudon. Näimme myös vilahduksen tästä linnusta.

Merenojan tulipaikkaa lähestyessämme tulimme ns. purolehdolle, jossa tuoksui vastaniitetty heinä. Olotila oli kuin Varsinais - Suomessa. Merenojalla evästelimme tulilla.

Tauon jälkeen lähdimme ikäänkuin paluumatkalle. Nousimme loivasti hiekkaista rinnettä ylös tasaiselle kankaalle. Kuljettuamme polkua tovin, tulimme pienen suolammen rantaan. Lampi on nimeltään Alimmainen Hiidenlampi. Ylimmäinen Hiidenlampi oli luonnollisesti polun varressa seuraavana. Lammet olivat kauniita erämaalampia.

Könkään keinon polku kulki myös poronerotusaitauksen vierestä. Aitausta pääsi tarkastelemaan kokonaisuutena viereen rakennetusta tornista.

Laskeutuessamme loivaa rinnettä alaspäin, huomasimme polun vieressä olevan melko harvinaista kurttusientä. Jätimme sienet toistenkin ihailtavaksi, emmekä poimineet niitä.

Pian olimme taas Kiutakönkäällä ja hieno päiväretkemme siirtyi muistojen arkistoon.

Arja, Eeva, Kaija

PERJANTAI 19.9 VALTAVAARA

Viimeinen vaelluspäivä, valkeni sateen ropinaan. Meidän vaelluskohteemme oli Valtavaaran huiputus. Se on Rukalta lähtevän karhunkierroksen ensimmäinen vaara. Reitti on todella vaativa, jyrkkiä ylä- ja alamäkiä vuoron perään. Oli jonkin verran puuportaita ja kallioon hakattuja kiviportaita. Mustikka, juolukka ja riekonmarja loistivat punaisena mattona Valtavaaran rinteillä. Ihailimme myös pitkäöksaisia kelottuneita kuusia ja naavaisia puita.

Valtavaaran huipulla oli pieni mökki ja alempana kota, jossa söimme eväämme. Sieltä lähtiessämme meitä vastaan tuli suuri päivävaellusryhmä n. 40 henkeä. Tällä reitillä näimme useita rinkan kanssa vaeltajia. Valtavaaran kodalta jatkoimme vaihtelevassa maastossa Suolammen laavulle, josta palasimme samaa reittiä takaisin Valtavaaran huipulle. Valtavaaralta palasimme tasaisempaa reittiä autoille. Matkaa päivän vaellusreitille kertyi n. 11 km. Viikon vaellukset olivat menneet hyvin. Kiitos Kaijalle ja Tapanille, olitte tehneet päiväretkille hyvät ennakkovalmistelut ja asiantuntevasti opastitte meitä osallistujia Kuusamon vaellusreiteillä.

Tuire ja Ari

KOSKENLASKU

”All paddle” Istuimme kumiveneessä ja kuuntelimme kipparin ohjeita. Ohjeet annettiin englanniksi, koska veneessämme oli kaksi italialaista. Ala-Juumajärven pinta oli pahaenteisen tyyntä, kuin tyyntä myrskyn edellä. ”Kaikki meloo” oli yleisin käsky, myös ”right brake” ja hold on” käskyillä piti tietää, mitä tehdä.

Enää ei voinut perääntyä, ei varsinkaan siksi, että muu Kiutakönkäällä vaeltava seurueemme tiesi ja puhui koskenlaskustamme. Kun kippari pääsi ohjeissaan ”mitä sitten jos... -osioon” alkoi hirtittää vielä enemmän. Mitä tehdä jos putoaa veneestä koskessa, tai jos kippari putoaa tai jos vene kaatuu... Miten lasketaan koskea ilman kumivenettä. Vähän pelkoa lievitti tieto, että vain kolme asiakasta ja neljä kipparia oli pudonnut kesän satojen laskujen aikana veneestä, eikä heittoliinaa ollut tarvittu seitsemään vuoteen.

Niinpä me istuimme veneen laidalla, jalat kiilattuna kumiveneen poimuihin (turvavyö) ja meloimme kohti Niskakoskea. Riippusillan (ja siellä olevan yleisön) kohdalla nostatimme yhteishenkeä sekä taltutimme kosken; Nostimme melat ylös niin, että lavat koskettivat toisiaan, kippari löi melallaan lavat irti toisistaan samalla huusimme: ”Kitka” ja löimme melat veteen. Villi K-18 koskenlasku oli alkanut.

Niskakoski hälvensi ensimmäiset pelot. Vene tuntui vakaalta ja ”turvavyö” piti liiankin hyvin. ”Tämähän on hauskaa.” Myllykoski poisti loputkin pelot. Myllyn pihalla oli paljon yleisöä, joten kaikkien piti hymyillä. Myllykoski on lyhyt mutta jyrkkä. Viimeisenä odotti vajaan kilometrin pituinen Aalokkoski, joka ei jättänyt ketään kuivaksi. Välillä kävi mielessä, että hukkaa voi, vaikkei putoaisikaan veneestä. Vain kerran tuli komento: ”hold on” (ottakaa kiinni turvaköydestä), eikä silloinkaan ollut kyseessä viimeinen oljenkorssi.

Aalokkosken ja Jyrävän välissä on joen poikki sininen köysi, ”elämän lanka”, jos ei ole siihen mennessä saanut venettä rannalle, niin siihen on tartuttava kiinni ja yritettävä päästä rantaan. Jos ei, niin edessä on Jyrävä: putousta 9 metriä ja vedenvirtaamaa 20 kuutiota sekunnissa. Me saimme veneen rantaan ennen elämänlankaa. Vene laskettiin tyhjänä Jyrävään, jonka jälkeen loistava kipparimme onki kaatuneen veneen rannalle, itse kapusimme rantaa pitkin.

Jyrävän jälkeen alkoivat ”Kansallispuiston kauneimmat maisemat”, Kitkajoen kanjoni ja pätkä Oulankajokea aina Venäjän rajavyöhykkeelle asti. Maisemat olivat jylhät ja karut. Välillä olimme pohjassa kiinni, Kitkajoki on matala ja kivinen. Mylly- ja Aalokkoskien kuohujen jälkeen matkan teko oli niin rauhallista, että veneessä saattoi nauttia matkaeväät; sämpylät ja kuuman mehun (sisältyivät hintaan). Viiden ja puolen tunnin koskiseikkailun jälkeen saavuimme rajavyöhykkeen tuntumaan, jossa odotti seikkailumme huipennus; pikkubussikytyt pitkin kuusamolaisia metsäautoteitä kohti lähtöpistettä. Siinäkin kyydissä oli turvavyön käyttö välttämätöntä. Matkalla näimme myös hirven ja muuta villiä luontoa auton etuikkunasta.

Jos joku kysyy, että lähdemmekö uudestaan laskemaan koskea, niin vastaus on KYLLÄ!
Hannu ja Satu

Kiitos kaikille kirjoittajille.

Kiitos oppaille monipuolisista reiteistä, pääsimme varmasti jokainen aivan uudelle reitillekin, kuten Riisitunturille tai Iivaaralle muiden hyvien reittien lisäksi. Hyvänä lisänä oli mitä parhain sää vain perjantain sade antoi muistutuksen ilmastomme vaihtelevuudesta.

Marjo